

Waterstof

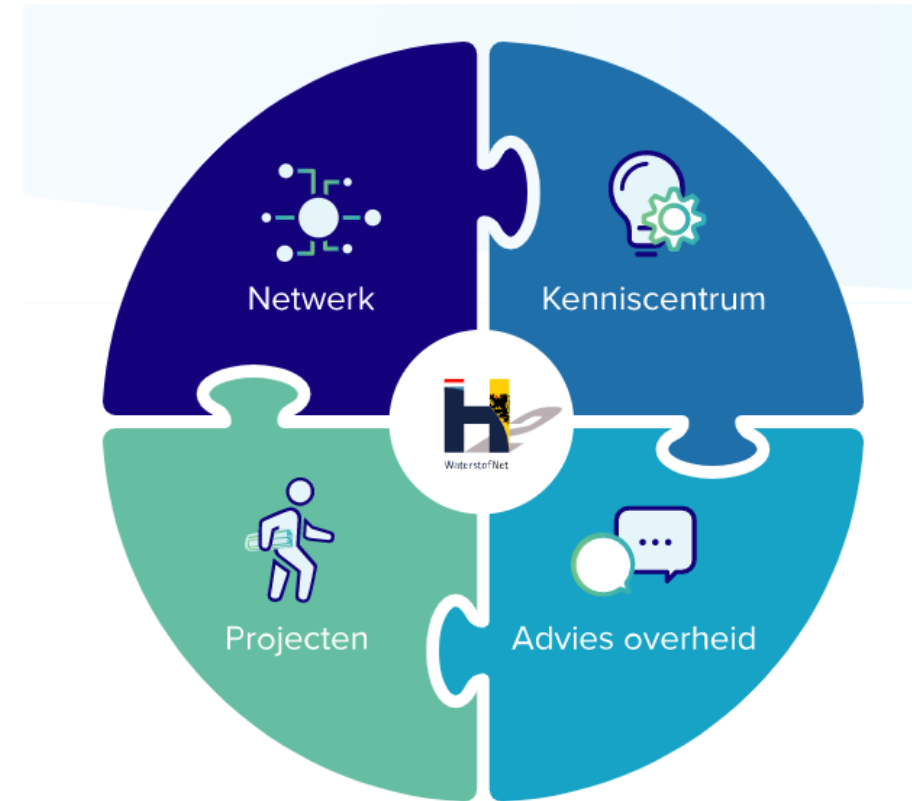
Workshop Warmtenetten

Inhoud

- WaterstofNet voorstelling
- Waterstof algemeen
  - Waterstof productie-opslag-transport
  - Belangrijkste toepassingen
- Toepassing in gebouwde omgeving
  - Hoe?
  - Technologieën
  - Pilootprojecten en proeftuin
  - Toekomstige beschikbaarheid
  - Beleid
- Q&A

WaterstofNet: ruim 10 jaar H₂ ervaring

- Sinds 2009, vzw, 14 personen
- Kantoren in Turnhout en Helmond
- 4 pijlers
  - ✓ Industriële cluster > 120 leden
  - ✓ Projectorganisatie: 20 projecten
  - ✓ Partner van de overheid
  - ✓ Kennis: studies, consultancy, ...
- Hands-on ervaring: H₂ tankstation Helmond (2013-2021), H₂ wagen

Waterstof Industrie Cluster

- °2016 IBN “Power to Gas”
- > 120 leden
- Zwaartepunt Vlaanderen
- Uitbreiding naar NL/Benelux
- Actief in volledige waterstofketen

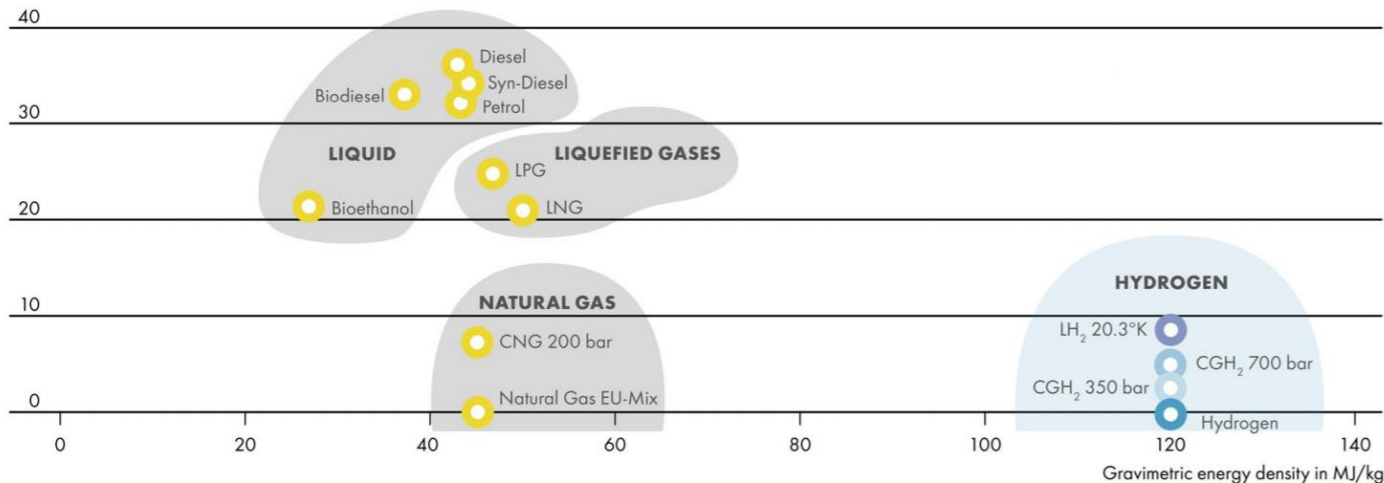
Wat is waterstof?

- Niet-giftig kleurloos en geurloos gas (vloeistof bij $-252,77\text{ }^{\circ}\text{C}$)
- Bestaat niet op zichzelf → moet geproduceerd worden (energiedrager)

ENERGY DENSITY OF FUELS

50 Volumetric energy density MJ/l

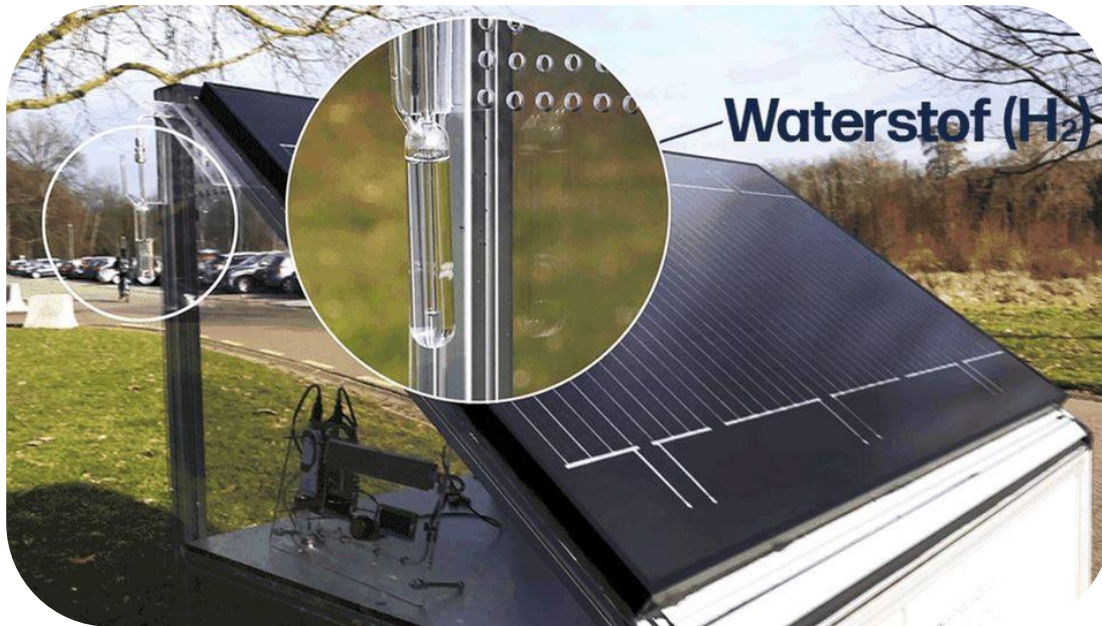
Energiedichtheid:
 Hoog per eenheid van massa
 Laag per eenheid van volume
 => onder hoge druk opslaan

Hoe wordt waterstof gemaakt?

- ‘Grijze’ waterstof
  - Uit fossiele bronnen (nog > 90% van de productie vandaag)
(Steam Methane Reforming); CO₂ uitstoot
- ‘Blauwe’ waterstof
  - Uit fossiele bronnen; 80-90% van CO₂ wordt afgevangen en opgeslagen.
  - Restwaterstof uit de industrie (bijproduct)
- ‘Groene waterstof’
  - Waterstof uit hernieuwbare bronnen
én met lage CO₂ uitstoot
  - Meestal via splitsen van water d.m.v. elektriciteit

Groene waterstof maken

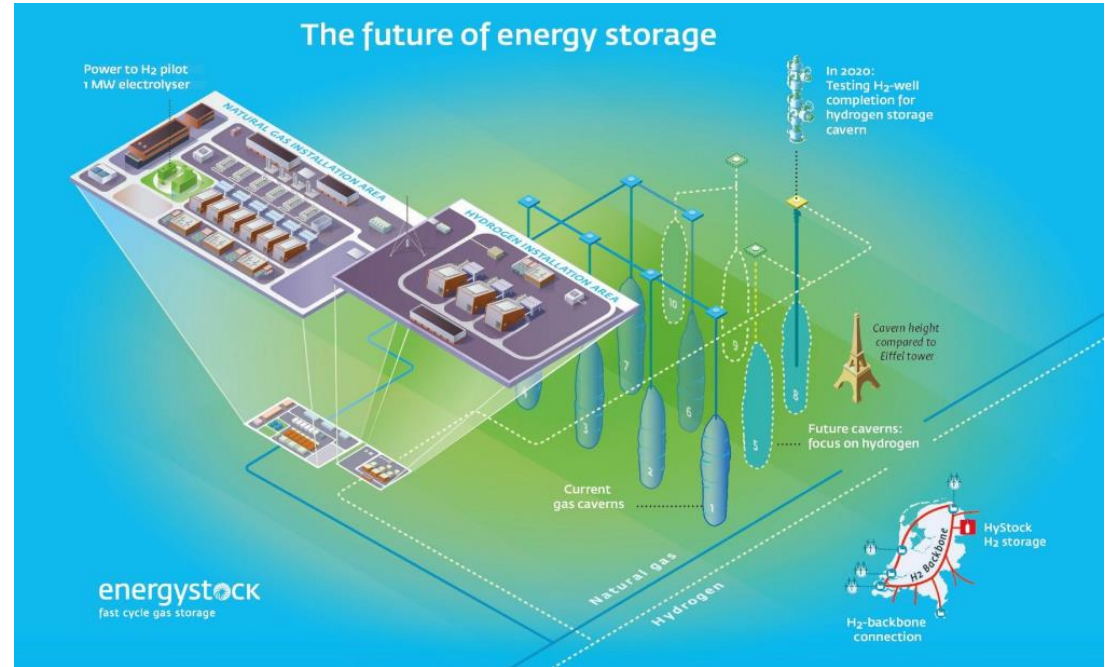
Directe omzetting zonlicht naar H₂

Elektrolyse H₂ uit groene elektriciteit

Opslag van waterstof

- Gasvormig onder hoge druk
⇒ compressor en drukvat nodig!
  - Vloeibaar ($\leq -253^{\circ}\text{C}$):
⇒ cryogene opslagtanks
  - Innovatieve methodes:
    - Gebonden aan vaste stof
    - Verder verwerkt in vloeistof
-
- Bovengrondse containers (kleinschalig)
  - Lege gasvelden of zoutcavernes (grootschalig)

Source website Gasunie

Transport van waterstof

- Gasvormig (@verschillende drukken):
  - Flessen /cilinders
  - Tube Trailers 200-500 bar (ontwikkeling 700 bar +)
  - Pijpleidingen +/- 70 - 100 bar
- Vloeibaar ($\leq -253^{\circ}\text{C}$)
  - Cryogene opslagtanks, trailers of schepen

Source: <http://www.catalog-airliquide-benelux.com/>

Source: www.waterstofnet.eu

Source: www.linde-gas.nl

Source: rechargenews

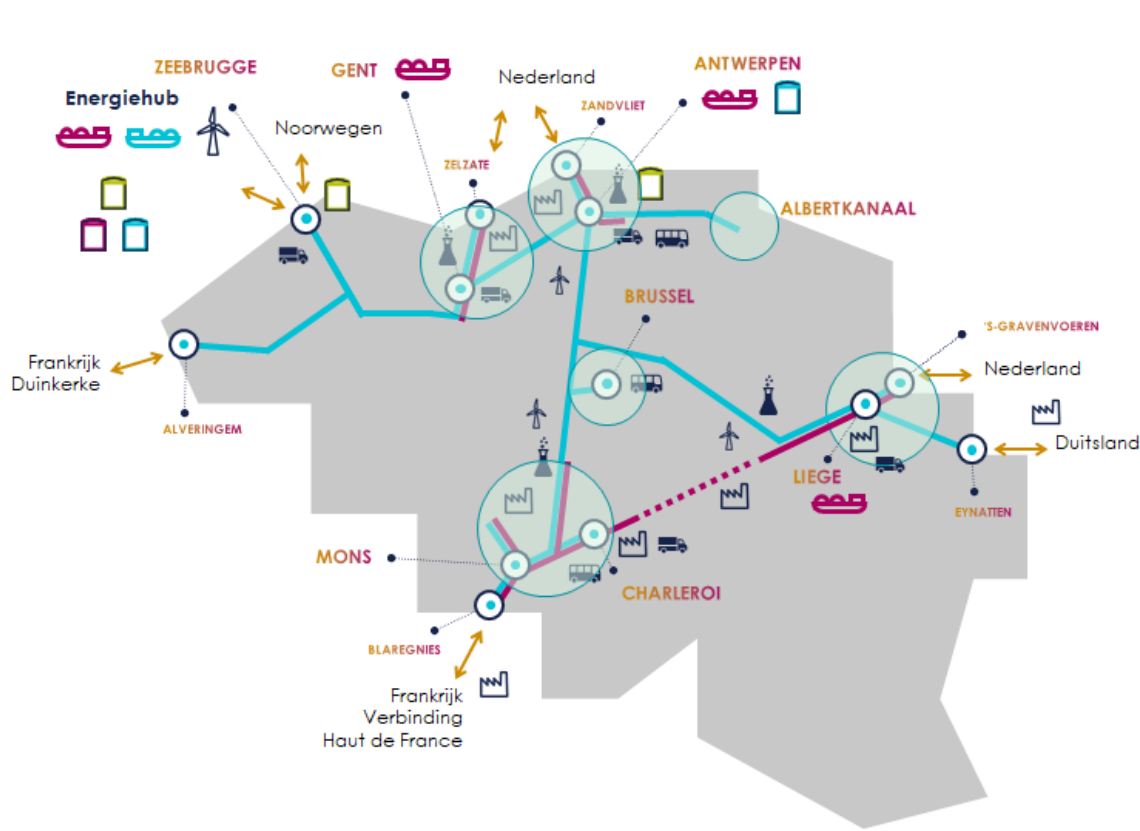
European hydrogen backbone

- ☑ ● City
- ☑ ☑ Storages
- ▲ Salt Cavern
- ▲ Aquifer
- ◆ Depleted field
- Rock Cavern
- ☑ ● Offshore (wind) hydrogen production 2030
- ☑ ● Offshore (wind) hydrogen production 2040
- ☑ ● Gas-Import Terminals
- ☑ EHB 2030
- Repurposed
- New
- Import / Export
- Subsea
- UK
- ☑ EHB 2040
- Repurposed
- New
- Import / Export
- Subsea
- ☑ Countries European Hydrogen Backbone
- Countries within scope of study
- Countries beyond scope of study

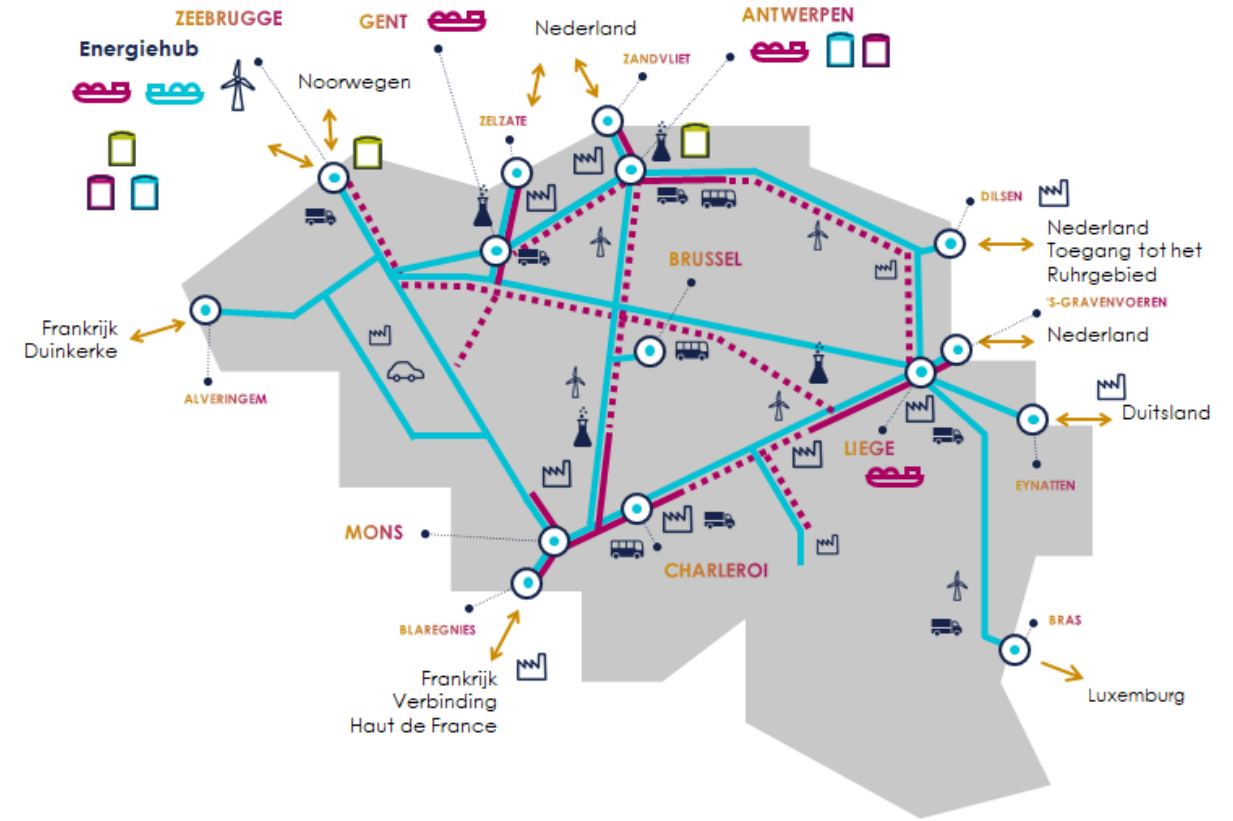

2020

België: Voorstel open-access H2/CO2 infrastructuur

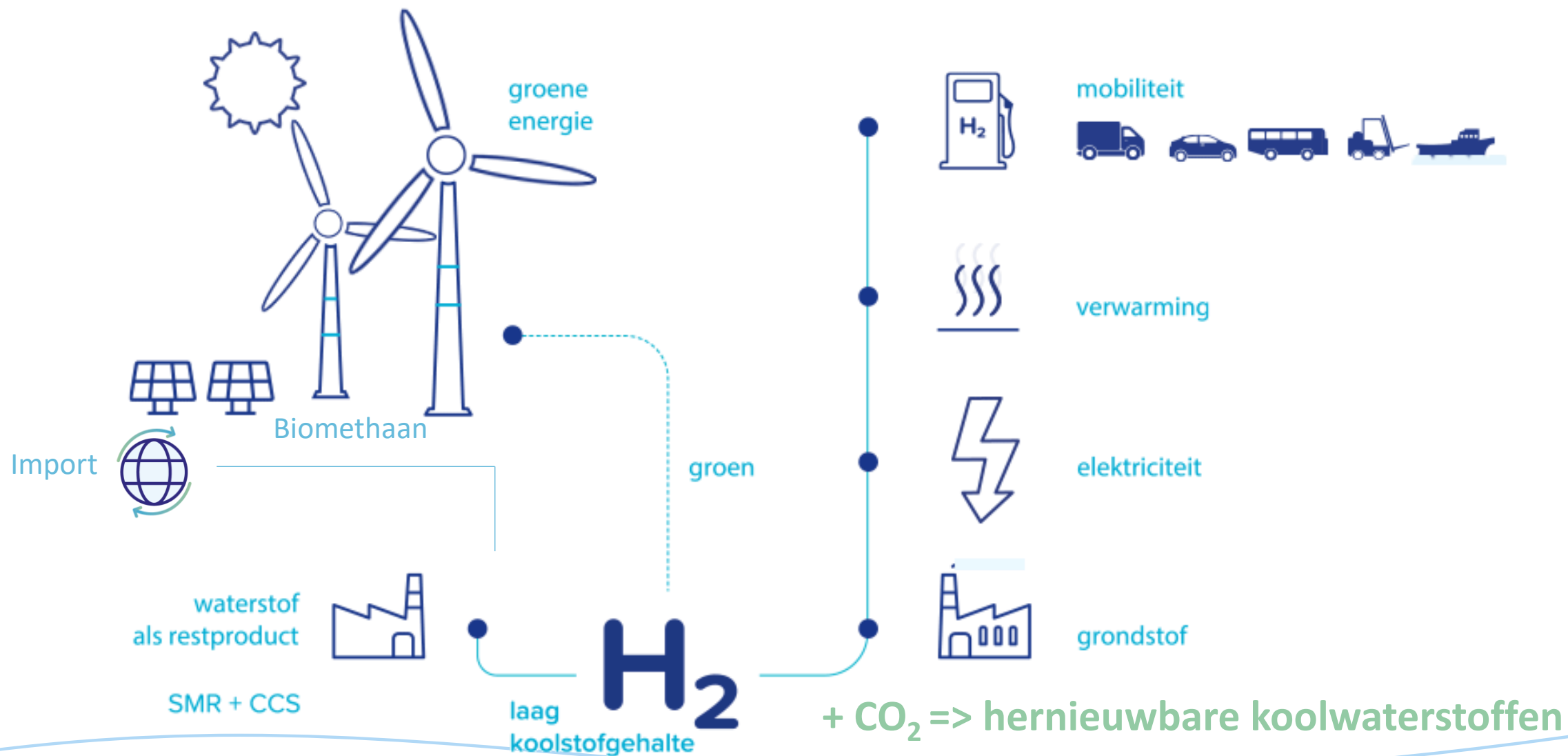
- CH₄-opslag (vloeibaar/gas)
- CO₂-terminalling Bufferopslag (vloeibaar)
- Bufferopslag productie blauwe waterstof
- CO₂-uitvoer
- H₂-invoer (verschillende dragers)
- H₂-leiding
- CO₂-leiding
- Opties
- Power-to-gas
- Plaatselijk CO₂-gebruik

- CH₄-opslag (vloeibaar/gas)
- CO₂-terminalling Bufferopslag (vloeibaar)
- Bufferopslag productie blauwe waterstof
- CO₂-uitvoer
- H₂-invoer (verschillende dragers)
- H₂-leiding
- CO₂-leiding
- Opties
- Power-to-gas
- Plaatselijk CO₂-gebruik

• Source: Fluxys

Mogelijke (nieuwe) toepassingen duurzame H₂

Duurzame (groen-blauw) waterstof in industrie

- **Vervanging (drop-in)** van fossiel H₂ in bestaande toepassingen
  - Raffinage
  - Productie ammoniak & methanol
- **Nieuwe toepassingen van H₂**
  - Warmte (midden/hoogwaardig), stroom, vervanging aardgas
  - Staalproductie, vervanging cokes
  - Feedstock voor chemie of synthetische brandstoffen (H₂ + afgevangen CO₂ (CCU))

Status: Pilotprojecten

België

New milestone in sustainable methanol production in the port of Antwerp

7 May 2020 // Press Release

Consortium of 7 players established to build 'power-to-methanol' demonstration plant.

This week, the port of Antwerp is taking another important step forward in the transition to alternative energy sources and a sustainable, low-carbon circular port. ENGIE, Fluxys, Indaver, INOVYN, Oiltanking, Port of Antwerp and the PMV – investment company of the Flemish Government - have established a consortium for the sustainable production of methanol, an essential raw material used by industry in the Port. Construction of a demonstration plant at the INOVYN site in Antwerp is scheduled to start by 2022, with the aim of producing 8000 tonnes of sustainable methanol annually, thus avoiding at least an equivalent volume of CO2 emissions [...]

ArcelorMittal investeert 1,1 miljard euro in groenere staalproductie

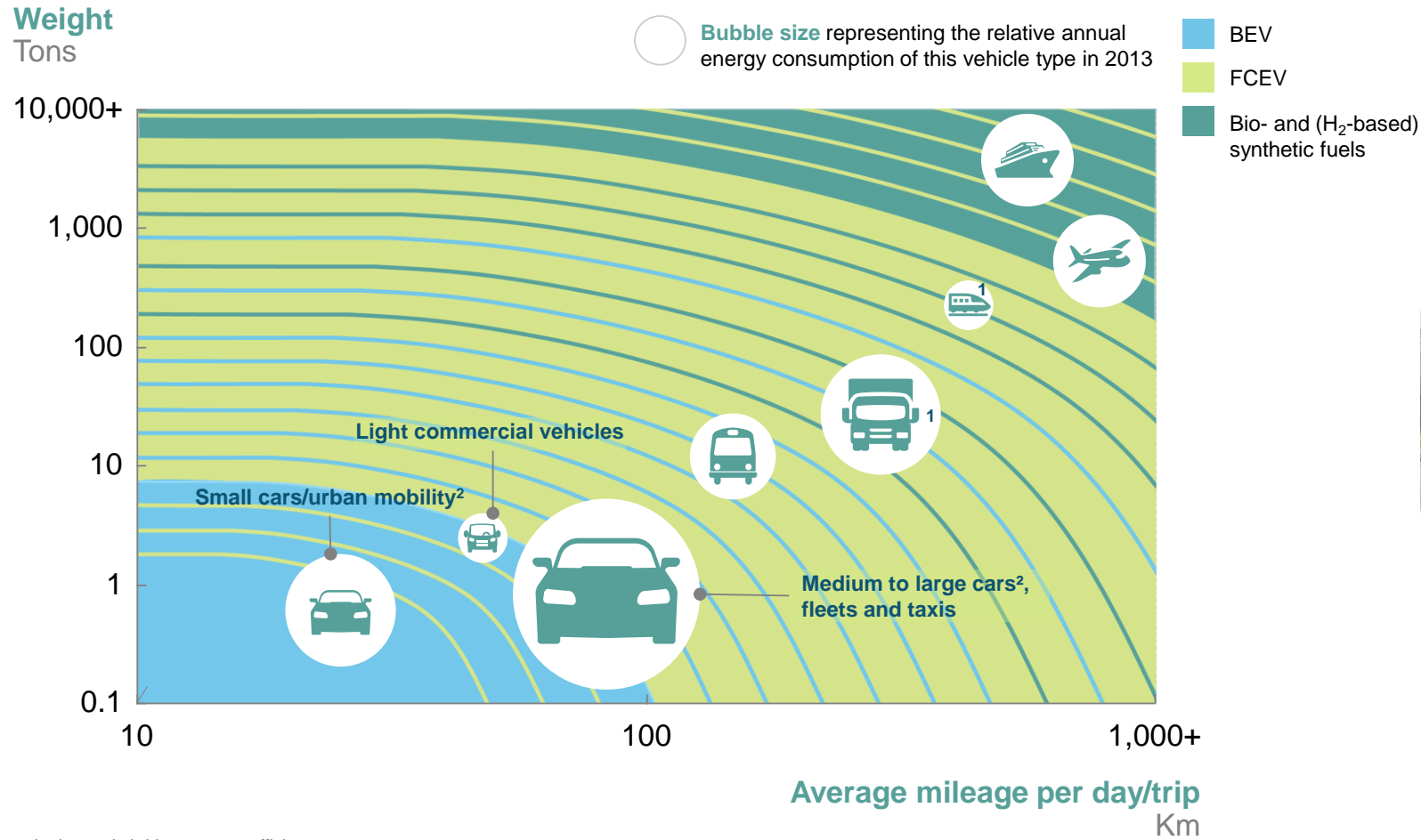
28/09/21 om 11:54 Bijgewerkt om 20:25 Bron : Belga

ArcelorMittal investeert de komende jaren 1,1 miljard euro in de staalfabriek in Gent, een van de grootste klimaatinvesteringen ooit in ons land. Er komt een DRI-installatie die twee elektrische ovens van 2,5 miljoen ton aangepast ijzer voorziet. Op die manier kan de vestiging jaarlijks tot 3,9 miljoen ton CO2 minder uitstoten.

Waterstof in transporttoepassingen

Reference: HYDROGEN-COUNCIL-Vision-document

1 Battery-hydrogen hybrid to ensure sufficient power

2 Split in A- and B-segment LDVs (small cars) and C+-segment LDVs (medium to large cars) based on a 30% market share of A/B-segment cars and a 50% less energy demand

Source: Toyota, Hyundai, Daimler

Waterstof in gebouwde omgeving

- Technologieën voor waterstof in gebouwen beschikbaar
- Pilot projecten, vooral in NL
  - Overtuiging dat (klimaatneutraal!) gas in gebouwde omgeving nodig zal blijven
  - Aantonen van technologie, ontwikkeling van het wetgevend kader
- **Beleid:** nog weinig aandacht voor toepassing van H₂ in gebouwde omgeving
  - Alternatieven: warmtenet (restwarmte), all-electric (warmtepomp)

BatHyBuild: Analyse van verschillende technologieën in verschillende situaties

(https://www.waterstofnet.eu/_asset/_public/BatHyBuild/Hydrogen-use-in-builings-BatHyBuild-29042021.pdf)

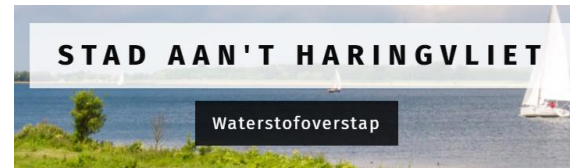

Hoe kan waterstof tot bij mijn woning komen?

Lokale productie bij de woning, uit eigen PV panelen

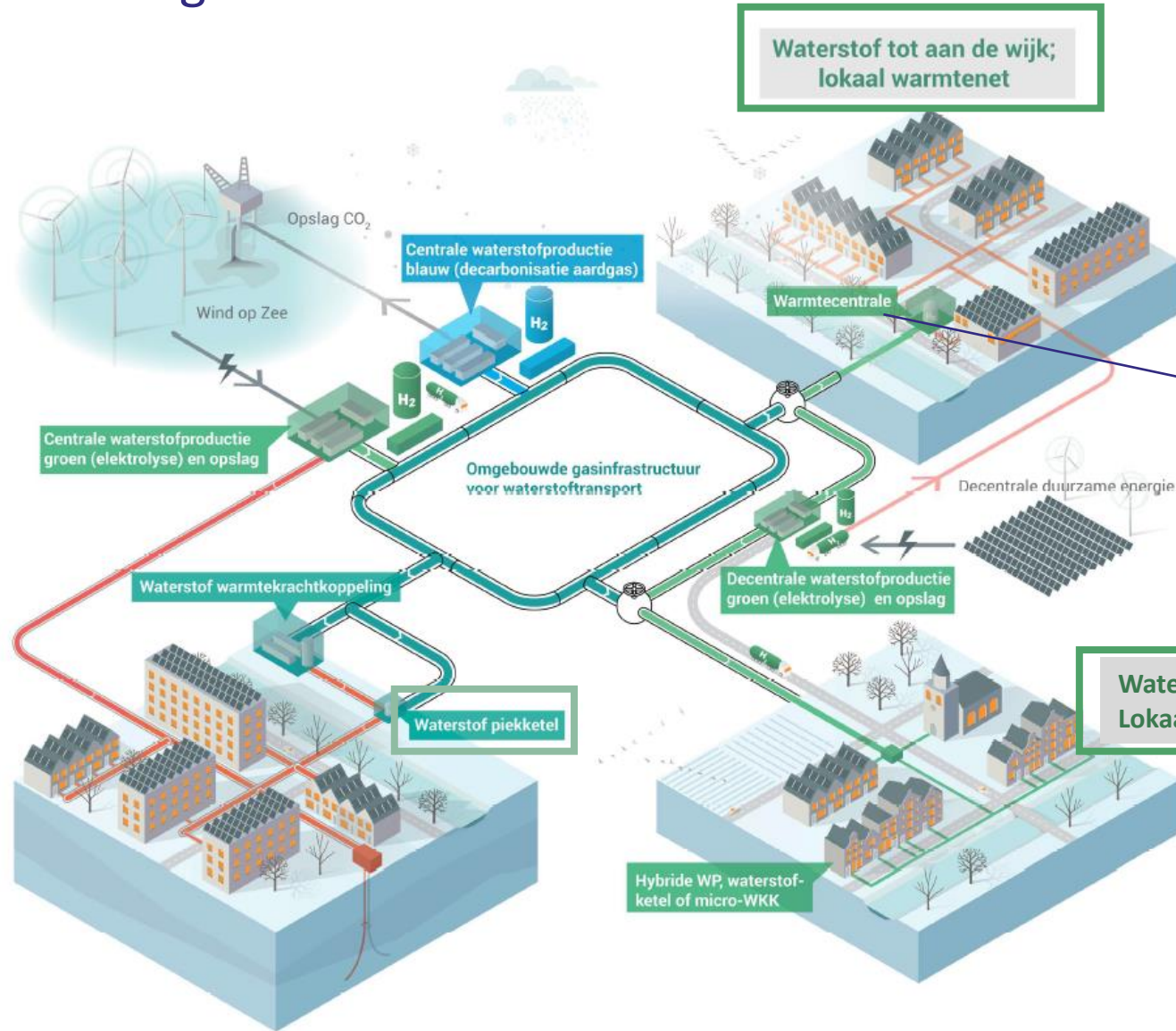
Waterstofproductie op **wijkniveau**;
distributie via lokaal net

Centrale productie + transport/distributie via
waterstof-pijplijnnetwerk

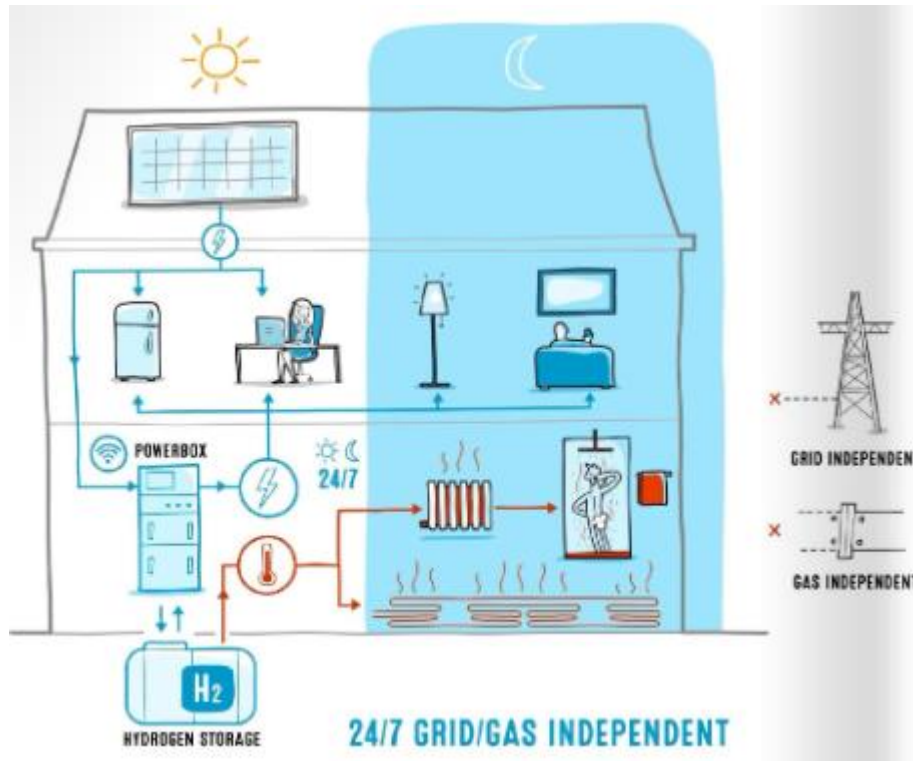
Waterstof aangevoerd via gasnet uit centrale bron

H₂ via WKK -> warmte & stroom

Opslag van lokaal geproduceerde elektriciteit

- Opslag van lokaal geproduceerde energie (PV) in waterstof; re-elektrificatie met WKK/brandstofcel

Source: Solenco power

- WKK/Brandstofcel kan elektriciteit leveren op momenten dat er weinig productie is en hoge vraag
- Opslag van waterstof per woning duur en omslachtig (compressie) => Per wijk

Waterstof in gebouwde omgeving?

Rol van waterstof, naast alternatieven all-electric?

All-electric lijkt meer geschikt

- Nieuwbouwwijken zonder warmtenet
(→ geen nieuwe gasnetten)
- Ingrijpende renovaties waarbij LT verwarming haalbaar is

Groen gas of Waterstof lijkt meer geschikt

- Renovaties waarbij LT verwarming moeilijk is
- Snelle omschakeling van veel woningen op groene energie, bij te lage renovatiegraad (isolatie blijft wenselijk)

Verder uit te zoeken en te testen:

Combinatie van warmtepompen en H2 ketels/WKK voor wijkverwarming

Stelsysteem oplossing !!

Proefprojecten H2 gebouwde omgeving NL

Waterstofwijk Hoogeveen

https://research.hanze.nl/ws/portalfiles/portal/34882351/HANZE_20_0635_Publieksvriendelijke_versie_Waterstofwijk_Gewijzigde_Herdruk.pdf

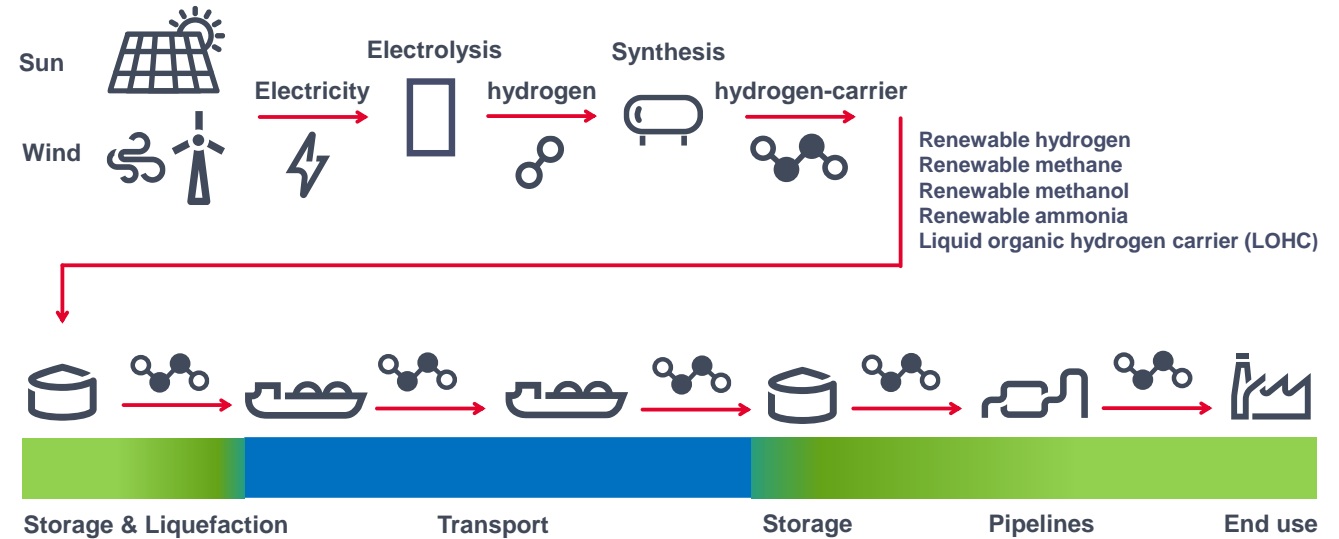
- **Nieuwbouw wijk Nijstad Oost**, 80-100 nieuwe woningen, aangesloten op een **nieuw lokaal waterstofnet**
- **Bestaande wijk Erflanden**, 1150 woningen, (geen lage T verw.) met gebruik van **bestaande gasnet**
- Technologie: Waterstof cv-ketel
- Planning: Zomer 2022 definitief besluit rond H2

- fase 1: **Externe aanvoer/opslag** H2, 2021 (tube trailer)
- fase 2: **Lokale productie** H2, 2023
- fase 3: Aanvoer H2, via **backbone**, 2027

Zal voldoende waterstof beschikbaar zijn?

Eigen productie maar vooral grootschalige import

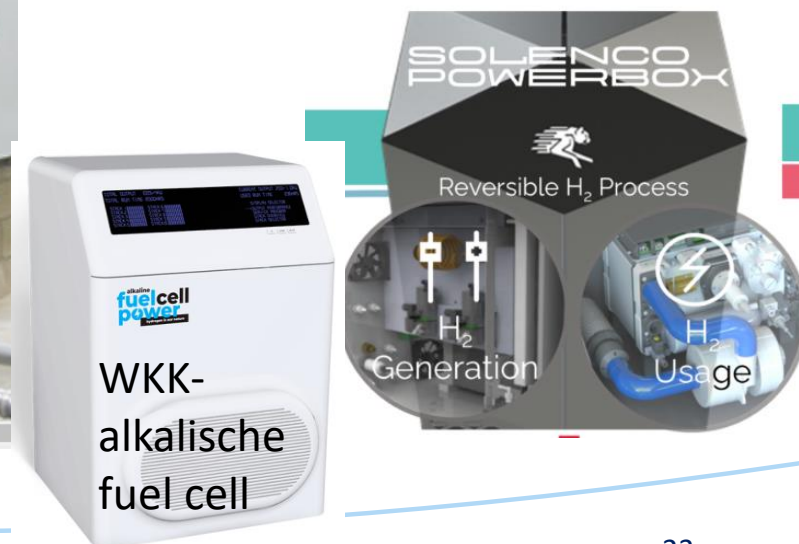
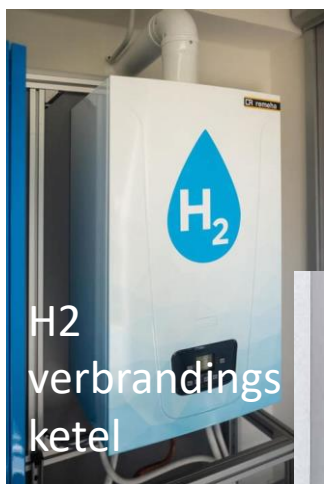
Import technisch en economisch haalbaar na 2030

(Hydrogen Import Coalition)

Technologie: Omzetting waterstof naar stroom en warmte

Gebruik in gebouwen

- Waterstof gas boiler
- WKK gebaseerd op brandstofcel of verbrandingsmotor
- Hybride warmtepomp (elektrische warmtepomp met extra boiler op H₂ voor piekvraag)

Proeftuin in België => start opbouw in 2022

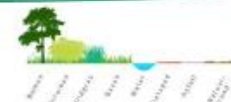

GREEN ENERGY PARK
 PROEFTUINCENTRUM VOOR DE
 INTEGRATIE VAN DUURZAME GASSEN IN
 EEN MULTI-ENERGIESYSTEEM

CO2-NEUTRAAL SMART MULTI ENERGIE GRID

- Elektriciteit
- Warmte/koude
- Waterstof
- Groen gas
- CO₂
- Drinkwater
- Regenwater
- Riolering
- Data

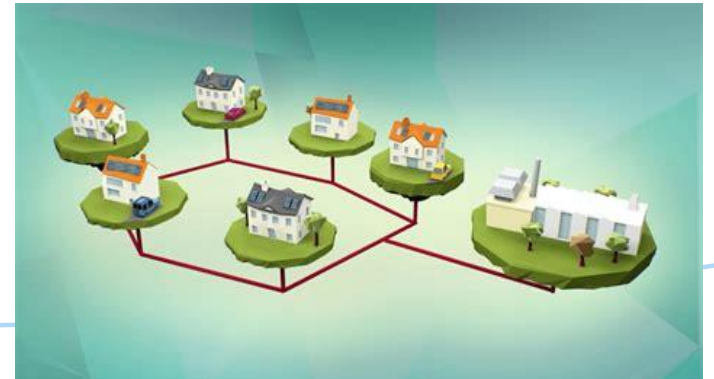

+ samenwerking met The Green Village Delft

Conclusies

- Waterstof zal voornamelijk worden ingevoerd
- Grootschalige infrastructuur -> beschikbaarheid voor industrie
- Gebouwde omgeving:
  - Niet enkel efficiëntie op niveau woning maar ook duurzaamheid op lange termijn en laagste maatschappelijk kost op **systemniveau**.
- **Onderzoek en pilootprojecten nodig** om opportuniteiten en uitdagingen rond H₂ te ontdekken.
  - Hybride oplossingen
  - Testen technologie Vlaamse spelers

WaterstofNet

Open Manufacturing Campus
Slachthuisstraat 112 bus 1
2300 Turnhout
België

T +32 (0)14 40 12 19

Kantoor Nederland

Automotive Campus
Automotive Campus 30
5708 JZ Helmond
Nederland

 WaterstofNet

 WaterstofNet

WaterstofNet.eu

Isabel François

Tel +32/478 98 21 40

Isabel.Francois@waterstofnet.eu

Bedankt voor uw aandacht!
Thank you for your attention!

WaterstofNet